

ประกาศกรมสุขภาพจิต

เรื่อง รายชื่อผู้ผ่านการประเมินบุคคลเพื่อเลื่อนชั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการ

ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๐๖/ว ๑๔ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๔ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินบุคคลเพื่อเลื่อนชั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในตำแหน่งระดับควบ และมีผู้ครองตำแหน่งนั้นอยู่ โดยให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ประเมินบุคคลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ อ.ก.พ. กรมสุขภาพจิต กำหนด นั้น

กรมสุขภาพจิต ได้คัดเลือกข้าราชการผู้ผ่านการประเมินบุคคลที่จะเข้ารับการประเมินผลงานเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น (ตำแหน่งระดับควบ) จำนวน ๑ ราย ดังรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้ โดยผู้ผ่านการประเมินบุคคลเพื่อเลื่อนชั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น จะต้องจัดส่งผลงานประเมินตามจำนวนและเงื่อนไขที่คณะกรรมการประเมินผลงานกำหนด ภายใน ๖ เดือน นับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้ผ่านการประเมินบุคคล หากพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วผู้ผ่านการประเมินบุคคลยังไม่ส่งผลงาน จะต้องขอรับการประเมินบุคคลใหม่ เว้นแต่กรณีผู้ผ่านการประเมินบุคคลจะเกษียณอายุราชการในปีงบประมาณใด ให้ส่งผลงานเข้ารับการประเมินล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๖ เดือน ในปีงบประมาณนั้น

ทั้งนี้ หากมีผู้ใดจะทักท้วงให้ทักท้วงได้ ภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้ผ่านการประเมินบุคคล การทักท้วงหากตรวจสอบแล้วมีหลักฐานว่า ข้อทักท้วงเป็นการกั่นก้ำกั้วหรือไม่สุจริตให้ดำเนินการสอบสวนผู้ทักท้วง เพื่อหาข้อเท็จจริงและดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๖

(นายจุมภฏ พรหมสีดา)

รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต

ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมสุขภาพจิต

บัญชีรายละเอียดแนบท้ายประกาศกรมสุขภาพจิต ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๖
เรื่อง รายชื่อผู้ผ่านการประเมินบุคคลเพื่อเลื่อนขึ้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการ
ครั้งที่ ๑๑๕ /๒๕๖๖

ลำดับที่	ผู้ผ่านการประเมินบุคคล/หน่วยงาน	ตำแหน่งที่เข้ารับการประเมินผลงาน/ หน่วยงาน	ชื่อผลงานที่เสนอขอประเมิน	ชื่อข้อเสนอแนวคิดเพื่อพัฒนางาน
๑.	นางสาวกนกพร สุทธิสัมพันธ์ นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ ตำแหน่งเลขที่ ๑๖๒๑ กลุ่มงานวิชาการสุขภาพจิต ศูนย์สุขภาพจิตที่ ๔ กรมสุขภาพจิต	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ (ด้านสาธารณสุข) ตำแหน่งเลขที่ ๑๖๒๑ กลุ่มงานวิชาการสุขภาพจิต ศูนย์สุขภาพจิตที่ ๔ กรมสุขภาพจิต	การเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนภายใต้ สถานการณ์การแพร่ระบาด COVID - 19 กรณีศึกษา ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก	แนวทางพัฒนาการเสริมสร้างวัคซีนใจ ในชุมชนเพื่อรับมือกับวิกฤตอุทกภัย เขตสุขภาพที่ ๔

ส่วนที่ 3 แบบการเสนอผลงาน

(ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน/ผลงานที่ผ่านมาไม่เกิน 5 หนว่กากระดาศษA4)

ชื่อผู้สมัครเข้ารับการประเมินบุคคล.....นางสาวกนกพร สุทธิสันทกุล.....

◆ ตำแหน่งที่ขอเข้ารับการประเมินบุคคล.....นักวิชาการสาธารณสุข.....ระดับ.....ชำนาญการ.....
ด้าน (ถ้ามี)....สาธารณสุข.....ตำแหน่งเลขที่...1621... กลุ่มงาน .....วิชาการสุขภาพจิต.....
กลุ่มภารกิจ .....-..... หน่วยงาน.....ศูนย์สุขภาพจิตที่.4.....
กรมสุขภาพจิต

1) ชื่อผลงานเรื่อง

การเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 กรณีศึกษาตำบล
หนองแสง อำเภอ ปากพลี จังหวัดนครนายก

2) ระยะเวลาที่ดำเนินการ

ระหว่างเดือนมีนาคม – เดือนกันยายน 2565

3) ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

3.1 องค์ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพจิตในระบบสุขภาพปฐมภูมิ บูรณาการร่วมกับการดำเนินงาน
สุขภาพจิตทุกกลุ่มวัย การดำเนินงานวิกฤตสุขภาพจิต และการป้องกันการฆ่าตัวตายในชุมชน

3.2 ทักษะในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา เพื่อใช้ในการวางแผนการทำงานส่งเสริม ป้องกันปัญหา
สุขภาพจิตตามบริบทปัญหาของพื้นที่เขตสุขภาพที่ 4 และการบริหารจัดการโครงการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์
ของกรมสุขภาพจิตและเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่ตั้งไว้

3.3 การประสานการทำงานร่วมกับเครือข่ายทั้งในและนอกระบบสาธารณสุข ได้แก่ สำนักงานเขตสุขภาพ
ที่ 4 สำนักสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ ศูนย์วิชาการเขตสุขภาพที่ 4 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงาน
สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลทุกระดับ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน และเครือข่ายภาคประชาชน

3.4 การสร้างระบบที่ปรึกษาเชิงเทคนิคการดำเนินงานสุขภาพจิตในระบบสุขภาพปฐมภูมิให้แก่เครือข่าย
เขตสุขภาพที่ 4 ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหา การวางแผนดำเนินงาน การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การเขียน
โครงการเพื่อของบประมาณ ผลงาน นวัตกรรม การถอดบทเรียน และการสนับสนุนสื่อเทคโนโลยีสุขภาพจิต

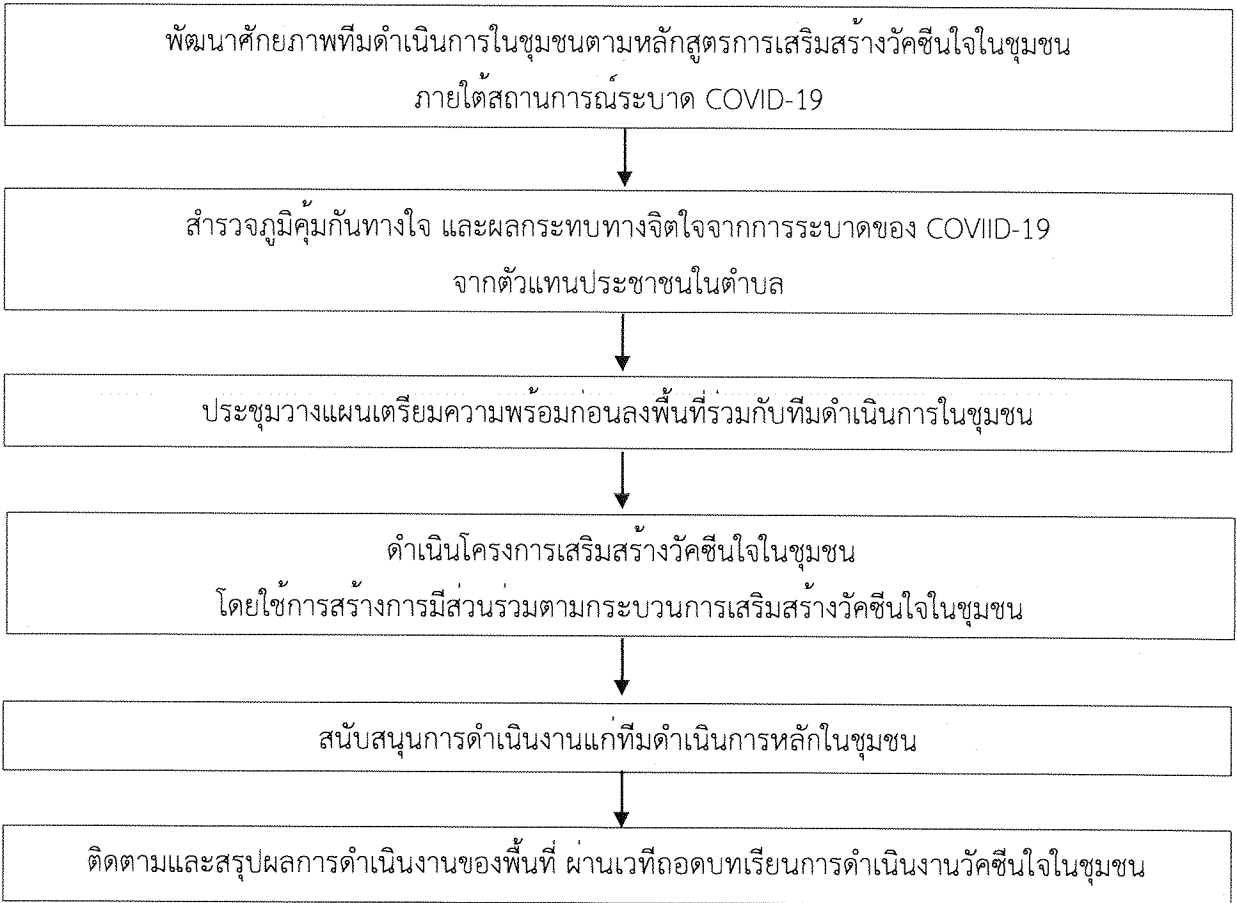
4) สรุปสาระสำคัญขั้นตอนการดำเนินการและเป้าหมายของงาน

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 จนถึงปัจจุบัน พื้นที่ในเขตสุขภาพที่ 4 ได้เผชิญกับเหตุการณ์วิกฤตหลายรูปแบบไม่ว่า
จะเป็นภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ ภัยพิบัติที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ รวมทั้งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นับได้ว่าเป็นวิกฤตด้านการแพทย์และสาธารณสุขครั้งสำคัญ เนื่องจากมีจำนวน
ผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก นอกจากจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายแล้ว ยังส่งผลให้เกิดปัญหาการดำเนิน

ชีวิตประจำวัน ปัญหาเศรษฐกิจ การสูญเสียรายได้ของผู้ติดเชื้อ สถานประกอบการปิดกิจการ ประชาชนตกงาน และปัญหาภาระงานของบุคลากรทางการแพทย์ จากปัญหาที่กล่าวมา ล้วนนำไปสู่การเกิดวิกฤตสุขภาพจิตทั้งสิ้น

การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจให้แก่ประชาชน ภายใต้สถานการณ์ระบาดของ COVID-19 เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการ เพื่อฟื้นฟูและสร้างภูมิคุ้มกันทางใจให้แก่ประชาชน กรมสุขภาพจิตจึงพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนเพื่อตอบสนองต่อการแพร่ระบาดของ COVID-19 เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพจิต โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ Hopfoll et al. 2007 ประกอบด้วย 4 สร้าง คือ การสร้างความรู้สึกลดอดภัย การสร้างความรู้สึกรับประกัน การสร้างความรู้สึกรับประกัน และการสร้างความรู้สึกรับประกัน ร่วมกับการใช้ 2 กลไกในชุมชน “2 ใจ” คือ การใช้ศักยภาพและสายสัมพันธ์ในชุมชน (กรมสุขภาพจิต. 2565)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงนำแนวทางการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนมาใช้ในพื้นที่ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่ต้นแบบของเขตสุขภาพที่ 4 ที่ได้รับผลกระทบทุกมิติจากวิกฤต COVID-19 ดำเนินการตั้งแต่เดือนมีนาคม – กันยายน 2565 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่

โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

4.1 พัฒนาศักยภาพทีมดำเนินการในชุมชนตามหลักสูตรการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชน สำหรับผู้นำกระบวนการให้แก่บุคลากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบึงเข้ และโรงพยาบาลปากพลี

4.2 สำรวจภูมิคุ้มกันทางใจในชุมชน โดยใช้แบบสำรวจภูมิคุ้มกันทางใจในชุมชน สู้ภัย COVID-19 ฉบับ พ.ศ. 2563 ของกรมสุขภาพจิต มาสำรวจความคิดเห็นจากตัวแทนประชาชน จำนวน 412 คน เพื่อประเมิน

ความคิดความรู้สึกของประชาชนในหมู่บ้าน จากนั้น นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผล

4.3 ประชุมวางแผนเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ร่วมกับทีมดำเนินการในชุมชน เพื่อสรุปสถานการณ์ ภูมิคุ้มกันทางใจในชุมชน ชี้แจงขั้นตอนการจัดกระบวนการ แบ่งบทบาทหน้าที่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน และการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรม ในรูปแบบการประชุมทางไกลผ่านโปรแกรม Zoom Meeting

4.4 ดำเนินโครงการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนคนบ้านบุงเข้ ตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัด นครนายก ผ่านตัวแทนประชาชนจาก 4 หมู่บ้าน จำนวน 32 คน ได้แก่ หมู่ที่ 4 บ้านเนินหินแร่ หมู่ที่ 5 บ้านหนอง แสง หมู่ที่ 6 บ้านสันป่าตอง และหมู่ที่ 8 บ้านบุงเข้ ซึ่งก่อนดำเนินโครงการ ได้ประเมินสุขภาพจิต พลังสุขภาพจิต ของผู้เข้าร่วม และใช้การสร้างการมีส่วนร่วมตามกระบวนการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างความเข้าใจเรื่องวัคซีนใจในชุมชน (Enhancing Knowledgeable community)

ขั้นตอนที่ 2 ทบทวนชุมชน (Reviewing community) โดยใช้แบบสำรวจภูมิคุ้มกันทางใจในชุมชน ฉบับ พ.ศ.2565 ซึ่งเป็น Checklist 29 คำถาม แบ่งออกเป็น 4 หมวด ตามองค์ประกอบกิจกรรมการสร้าง ความรู้สึกปลอดภัย ความรู้สึกสงบ ความหวัง และความเข้าใจให้โอกาสในชุมชน เพื่อให้ชุมชนทบทวนมาตรการ ของตนเองว่ามีกิจกรรมใดบ้างในแต่ละด้านที่ยังไม่ได้ดำเนินการ เพื่อนำไปช่วยวางแผนปฏิบัติการในชุมชน จากนั้น วิเคราะห์จุดแข็งของชุมชน เพื่อให้ชุมชนทราบว่าตนมีทรัพยากรใดบ้างที่จะนำมาสร้างกิจกรรมเสริมสร้าง วัคซีนใจในชุมชน และวิเคราะห์จุดอ่อนของชุมชน เพื่อจะนำมาคิดกลยุทธ์ที่จะก้าวข้ามไปเพื่อให้การดำเนินงาน ประสบความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแผนชุมชน โดยการจัดทำแผนการสร้างวัคซีนใจในชุมชน และทบทวนแผนการ สร้างวัคซีนใจในชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 การติดตามประเมินผลด้วยแบบสำรวจภูมิคุ้มกันทางใจในชุมชน ฉบับ พ.ศ.2565 ผลลัพธ์ตามแผนการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชน 4 สร้าง และผลลัพธ์ด้านสุขภาพจิตของผู้เข้าร่วม

4.5 สนับสนุนการดำเนินงาน โดยการให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือตามความเหมาะสมแก่ทีม ดำเนินการหลักในชุมชน

4.6 ติดตามและสรุปผลการดำเนินงานของพื้นที่ ผ่านเวทีถอดบทเรียนการดำเนินงานวัคซีนใจในชุมชน และนำเสนอข้อมูลให้ผู้บริหารระดับจังหวัดและระดับเขตทราบ

เป้าหมายในการดำเนินงาน

-เพื่อสรุปผลลัพธ์ของโปรแกรมการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชน ตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก

-เพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบในการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนภายใต้สถานการณ์ระบาด COVID-19

5) ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

5.1 เชิงคุณภาพ

- เกิดแกนนำชุมชนมีความรู้และทักษะในการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของ

ประชาชน

- เกิดแผนการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ภายใต้สถานการณ์ระบาดของ COVID-19
- เกิดผลการดำเนินงานตามแผนการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ตามหลักการ 4 สร้าง ได้แก่ สร้างความปลอดภัยในชุมชน สร้างความรู้สึกรับรองในชุมชน สร้างความหวังในชุมชน สร้างความเข้าใจและให้โอกาสในชุมชน
- เกิดชุมชนต้นแบบในการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนภายใต้สถานการณ์ระบาดของ COVID-19 โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และนวัตกรรมแอปพลิเคชัน “บุงเข้ชนะ”

5.2 เซึ่งปริมาณ

- ชุมชนมีการดำเนินงานตามกิจกรรมวัคซีนใจในชุมชน 4 สร้าง 2 ใช้ครบถ้วน และมีวัคซีนใจในชุมชนอยู่ในระดับสูง
- หลังดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 6 เดือน พบว่า ประชาชนมีความเครียดลดลง มีความเข้มแข็งทางใจเพิ่มขึ้น รวมถึงความยืดหยุ่นในชุมชนภายใต้สถานการณ์วิกฤต COVID-19 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6) การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

ผลการศึกษานี้ ทำให้เห็นภาพของกระบวนการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชน โดยเริ่มตั้งแต่การช่วยให้ชุมชนค้นหาปัญหา การจัดการปัญหาได้ด้วยตัวชุมชนเองอย่างเป็นระบบ ในการดูแลประชาชนแบบเป็นองค์รวม ทั้งด้านสุขภาพกาย จิต เศรษฐกิจ และสังคม โดยใช้ศักยภาพและสายสัมพันธ์ในชุมชน บนหลักการ 4 สร้าง อีกทั้งยังเห็นผลลัพธ์ที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ จึงสามารถนำรูปแบบการศึกษาดังกล่าว ไปใช้ขยายผลในพื้นที่ต่างๆ ที่มีความเสี่ยงปัญหาสุขภาพจิตของคนในชุมชน รวมทั้งประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานสุขภาพจิตเพื่อรับมือกับวิกฤตอื่นๆ ที่เกิดขึ้นกับชุมชนในอนาคตได้

7) ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

การขับเคลื่อนงาน จะต้องประสานภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ และเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายด้านสุขภาพในตำบลหนองแสง ให้ทราบถึงผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 ในระดับชุมชน พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจในนโยบายและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน แก้ไขปัญหาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

8) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

8.1 การดำเนินโครงการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนในสถานการณ์ระบาดของโรค COVID -19 ต้องอาศัยการรวมกลุ่มของประชาชน เพื่อร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมดำเนินการ จึงส่งผลให้ต้องจัดกิจกรรมภายใต้มาตรการป้องกันควบคุมโรค COVID-19 อย่างเคร่งครัด

8.2 การประเมินสุขภาพจิตตนเอง ด้วย Mental Health Check In ของกรมสุขภาพจิต พบว่า ประชาชน

ที่ไม่สามารถเข้าถึงแอปพลิเคชันได้อย่างครอบคลุม ได้แก่ กลุ่มรายได้น้อย ผู้สูงอายุ นักเรียน เนื่องจากเป็นพื้นที่ชนบททางไกลตัวเมือง ทำให้ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต และบางครัวเรือนไม่มีโทรศัพท์ใช้ จึงจำเป็นต้องใช้ช่องทางการประเมินสุขภาพจิตอื่นร่วมด้วย

9) ข้อเสนอแนะ

9.1 ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการส่งเสริมวัคซีนใจในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้ประชาชนเกิดความเข้มแข็งทางใจ ลดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาสุขภาพจิต และเกิดภูมิคุ้มกันทางใจในชุมชนในวิกฤต COVID-19 จึงควรมีการนำโปรแกรมการสร้างวัคซีนใจในชุมชนไปประยุกต์ใช้กับวิกฤตอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อหลายมิติต่อประชาชน

9.2 ผลลัพธ์ของการนำกระบวนการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนไปใช้ เป็นการวัดผลในระยะเวลาอันสั้น จึงควรมีการติดตามผลกระทบจาก COVID-19 ภายหลังจากดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในระยะยาว

10) การเผยแพร่(ถ้ามี)

- ผลงานแล้วเสร็จและเผยแพร่แล้ว ระบุแหล่งเผยแพร่ .....
- ผลงานแล้วเสร็จแต่ยังไม่ได้เผยแพร่
- ผลงานยังไม่แล้วเสร็จ

11) การรับรองสัดส่วนของผลงาน ในส่วนที่ตนเองปฏิบัติและผู้มีส่วนร่วมในผลงาน

ผู้สมัครเข้ารับการประเมินบุคคลมีส่วนร่วมในผลงานที่ขอรับการประเมิน ร้อยละ.....100.....

ส่วนที่ 4 แบบเสนอข้อเสนอแนวคิดในการปรับปรุงหรือพัฒนางาน

(ข้อเสนอแนวคิดในการปรับปรุงหรือพัฒนางานไม่เกิน 3 หน้ากระดาษ A4)

ชื่อผู้สมัครเข้ารับการประเมินบุคคล.....นางสาวกนกพร สุทธิสันกุล.....

- ♦ ตำแหน่งที่ขอเข้ารับการประเมินบุคคล....นักวิชาการสาธารณสุข..... ระดับ....ชำนาญการ.....
- ด้าน สาธารณสุข ตำแหน่งเลขที่.....1621..... กลุ่มงาน .....วิชาการสุขภาพจิต.....
- กลุ่มภารกิจ .....-.....หน่วยงาน.....ศูนย์สุขภาพจิตที่ 4.....
- กรมสุขภาพจิต

1) ชื่อผลงานเรื่อง แนวทางพัฒนาการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนเพื่อรับมือกับวิกฤตอุทกภัย เขตสุขภาพที่ 4

2) หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤตหลากหลายรูปแบบ ทั้งภัยพิบัติที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ภัยพิบัติจากธรรมชาติ มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและขยายผลวงกว้าง จากการรายงานข้อมูลสาธารณสุข ปี 2565 ของศูนย์ข้อมูลสาธารณสุข พบหมู่บ้านที่ประสบกับภัยพิบัติ จำนวน 80,525 หมู่บ้าน ซึ่งอุทกภัยเป็นวิกฤตที่เกิดขึ้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.62 ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต จำนวน 79 ราย บาดเจ็บ 106 ราย และส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน จำนวน 1,789,404 คริวเรือน บ้านเรือน ทรัพย์สินเสียหาย 248,645 แห่ง (ศูนย์ข้อมูลสาธารณสุข. 2565) นอกจากจะส่งผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินแล้ว ยังก่อให้เกิดวิกฤตสุขภาพจิตอีกด้วย จะเห็นได้จากการรายงานข้อมูลกองสาธารณสุขฉุกเฉิน กระทรวงสาธารณสุข ระหว่าง 28 กันยายน ถึง 8 พฤศจิกายน 2565 พบว่า ผู้ประสบภัยได้รับการดูแลสุขภาพจิต จำนวน 87,239 ราย และสามารถปรับตัวได้ ร้อยละ 87.80 แต่ผู้ประสบภัย ร้อยละ 10.68 ยังมีภาวะเครียด ร้อยละ 1.26 มีภาวะซึมเศร้า และร้อยละ 0.06 เสี่ยงฆ่าตัวตาย (ข่าวจากแนวหน้า. 2565) บุคคลเหล่านี้ถือเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญที่ต้องเฝ้าระวังปัญหาการฆ่าตัวตาย ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วิกฤตอุทกภัย ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต สังคม และเศรษฐกิจต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน

พื้นที่เขตสุขภาพที่ 4 มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย ทำให้เผชิญกับวิกฤตอุทกภัยเป็นประจำทุกปี จากรายงานสาธารณสุขในปี 2565 พบรายงานแจ้งเหตุประสบอุทกภัยสูงถึง 130 ครั้ง การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจให้แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ แต่จากการดำเนินงานสุขภาพจิตที่ผ่านมาของเขตสุขภาพที่ 4 ส่วนใหญ่เน้นที่การแก้ปัญหาด้วยการนำเครื่องอุปโภคบริโภค ยา ลงไปแจกจ่ายให้แก่ผู้ประสบภัย การให้คำปรึกษาผู้มีความเสี่ยงด้านสุขภาพจิตโดยบุคลากรทางการแพทย์ แต่การแก้ปัญหาด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจที่นำไปสู่การฟื้นตัว และลดปัญหาสุขภาพจิตในระยะสั้น ระยะยาวที่มาจากครอบครัว ชุมชนยังพบได้น้อย ทำให้การแก้ปัญหาที่ผ่านมา ประชาชนต้องรอรับคำปรึกษาจากหน่วยงานสาธารณสุขเพียงเท่านั้น ซึ่งปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดขึ้นอาจมีความเชื่อมโยงกับปัญหาในด้านอื่นๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ เป็นต้น จึงเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุและไม่อาจช่วยเหลือประชาชนได้อย่างแท้จริง

จากปัญหาที่กล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการเสริมสร้างพลังใจโดยใช้พลังสังคมในการ

ขับเคลื่อนเพื่อแก้ปัญหาอย่างเป็นองค์รวม ด้วยทรัพยากรที่มีในชุมชน จึงมีความสนใจที่จะนำแนวคิดการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนภายใต้วิกฤต COVID-19 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนเพื่อรับมือวิกฤตอุทกภัย เพื่อให้ชุมชนเกิดภูมิคุ้มกันทางใจ สามารถเผชิญกับปัญหา และร่วมฝ่าฟันวิกฤตไปได้อย่างยั่งยืน

3) บทวิเคราะห์/แนวความคิดข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

3.1 บทวิเคราะห์

การดำเนินงานวัคซีนใจในชุมชนในเขตสุขภาพที่ 4 เริ่มต้นตั้งแต่ปี 2563 จนถึงปัจจุบัน มีชุมชนเข้าถึงองค์ความรู้และร่วมขับเคลื่อน จำนวน 594 แห่ง 1,343 คน ผลการประเมินสุขภาพจิตในพื้นที่ที่เข้าร่วมบูรณาการงานเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชน ประชาชนมีความสุขในระดับสูงเท่ากับและสูงกว่าคนทั่วไป ร้อยละ 84 และเกิดภูมิคุ้มกันทางใจในชุมชนระดับปานกลางถึงสูง ร้อยละ 85.29 นอกจากนี้ เมื่อประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมต่อความเข้มแข็งทางใจทั้งในระดับบุคคล ชุมชน รวมถึงผลลัพธ์ต่อปัญหาสุขภาพจิต ในพื้นที่ต้นแบบเขตสุขภาพที่ 4 พบว่า หลังดำเนินงานตามแผนชุมชนในระยะเวลา 3 เดือน ประชาชนมีความเครียด เสี่ยงซึมเศร้าลดลง มีความยืดหยุ่นในชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งยังเห็นผลลัพธ์ในด้านอื่นๆ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในชุมชน อาทิ เกิดระบบการสื่อสารความรู้และส่งต่อผู้ป่วยผ่านแอปพลิเคชันไลน์ เกิดระบบการสร้างงานสร้างอาชีพในชุมชน ระบบการจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้ด้อยทุนทุพพลภาพ ผู้สูงอายุ การเข้าถึงการคัดกรองสุขภาพจิต จะเห็นว่า การเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชน เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมมือกันเผชิญปัญหาวิกฤตต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้

3.2 มีแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

-นิยามอุทกภัย หมายถึง สาธารณภัยที่ก่อให้เกิดน้ำท่วมพื้นดินสูงกว่าระดับปกติ โดยมีสาเหตุมาจากปริมาณน้ำฝนมาก ทำให้ปริมาณน้ำส่วนเกินมาเติมปริมาณน้ำผิวดินที่มีอยู่ตามสภาพปกติ จนเกินขีดความสามารถระบายของแม่น้ำ ลำคลอง และยังมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ โดยการปิดกั้นการไหลของน้ำตามธรรมชาติ จนเป็นอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน และสิ่งแวดล้อม (กรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2562)

-หลักการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นการจัดการสาธารณภัยแบบองค์รวม (Holistic Approach) เพื่อความปลอดภัยอย่างยั่งยืน ตั้งแต่การป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม ควบคุมกับการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ได้แก่ การเผชิญเหตุ และบรรเทาทุกข์ ตลอดจนการฟื้นฟู (กรมสุขภาพจิต. 2561)

-โปรแกรมการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชน มุ่งหวังให้เป็นแนวทางแก่เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้นำชุมชน ที่จะเป็นผู้นำกระบวนการในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนภายใต้สถานการณ์วิกฤตต่างๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมและวางแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพจิต รวมถึงลดผลกระทบทางสุขภาพจิตจากวิกฤตอย่างยั่งยืนด้วยหลักการ 4 สร้าง 2 ใช้ ได้แก่ สร้างความรู้สึกปลอดภัยในชุมชน สร้างความรู้สึกสงบในชุมชน สร้างความหวังในชุมชน สร้างความเข้าใจและให้โอกาส ร่วมกับกลไก 2 ใช้ คือ ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน และใช้สายสัมพันธ์ในชุมชน (กรมสุขภาพจิต. 2565)

-หลักการความยืดหยุ่นของชุมชน (Community Resilience) หมายถึง ชุมชนที่มีความยืดหยุ่นในภาวะวิกฤต ประกอบด้วย 1) ชุมชนมีความรู้ มีสุขภาพดี และตอบสนองความต้องการของตนเองได้ 2) ชุมชนมีความยืดหยุ่นทางสังคม สมาชิกในชุมชนมีความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 3) ชุมชนมีโอกาสด้านเศรษฐกิจและการเงินอันหลากหลาย มีความยืดหยุ่น มีทรัพยากรและมีศักยภาพที่จะพร้อมรับความไม่แน่นอนได้ 4) ชุมชนมีอาคารบ้านเรือนและระบบสาธารณูปโภคที่แข็งแรง เข้าถึงได้ และสามารถบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีได้ 5) ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และมีศักยภาพที่จะปกป้องทำนุบำรุง จัดการดูแลทรัพยากรได้ 6) ชุมชนมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานสังคมภายนอก (ครอบครัว เพื่อน หน่วยงาน) ที่สามารถให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรและบริการต่างๆ ยามต้องการได้ (IFRC. 2014 อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต. 2565)

3.3 ข้อเสนอ

จากการทบทวนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของการนำโปรแกรมการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนมาใช้ในวิกฤต COVID-19 พบว่า เป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยเตรียมความพร้อมในการตอบสนองด้านสุขภาพจิตและจิตสังคมแก่ประชาชนในสถานการณ์วิกฤตได้เป็นอย่างดี ผู้ศึกษาจึงนำโปรแกรมดังกล่าวมาประยุกต์ในการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนเพื่อรับมือกับวิกฤตอุทกภัย โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) รวบรวมข้อมูลพื้นที่ประสบอุทกภัย และประสานงานกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด 8 จังหวัด ในการคัดเลือกตัวแทนตำบลที่ประสบอุทกภัยเป็นประจำทุกปี จังหวัดละ 1 ตำบล
- 2) จัดประชุมระดมสมองกับตัวแทนตำบลที่ประสบอุทกภัย ทั้ง 8 จังหวัด เพื่อทบทวนสถานการณ์ปัญหาอุทกภัย การดำเนินงานที่ผ่านมา และวางแผนลงพื้นที่พัฒนาแนวทางการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชน
- 3) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนเพื่อรับมือกับวิกฤตอุทกภัยกับภาคีเครือข่ายในตำบลเป้าหมาย 8 จังหวัด ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อสม. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อปพร. ครู พัฒนาชุมชน และเครือข่ายอื่นๆ
- 4) สรุปแนวทางการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนเพื่อรับมือกับวิกฤตอุทกภัย จากบทเรียนประสบการณ์ที่ผ่านมาของชุมชน ตามหลักการ 4 สร้าง

3.4 ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

- เมื่อเกิดวิกฤตอุทกภัย แนวทางการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนที่เตรียมไว้ อาจจะต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น จึงควรจดบันทึกไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการถอดบทเรียนดำเนินงาน
- 4) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกิดแนวทางการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนเพื่อรับมือกับวิกฤตอุทกภัย โดยคาดหวังว่า เมื่อชุมชนที่ประสบกับอุทกภัยนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ จะช่วยให้ชุมชนมีความมั่นใจในด้านความปลอดภัย ลดความตื่นตระหนก และค่อยๆ ฟื้นฟูให้คนในชุมชน สามารถกลับมาดำเนินชีวิตได้ตามปกติ เกิดภูมิคุ้มกันทางใจในการรับมือกับวิกฤตที่เข้ามาได้ด้วยพลังของชุมชน

- 5) ตัวชี้วัดความสำเร็จ

เกิดแนวทางการเสริมสร้างวัคซีนใจในชุมชนเพื่อรับมือกับอุทกภัยที่มีมาตรฐานและความชัดเจน